

Łukasz Matyjasiak, Tomasz Przybyliński, Grzegorz Sawicki, Sławomir Wasiak

PONOWNE GNIAZDOWANIE USZATKI BŁOTNEJ *ASIO FLAMMEUS* NA NIZINIE MAZOWIECKIEJ

Pierwszy po wieloletniej przerwie pewny przypadek lęgu uszatki błotnej *Asio flammeus* na Nizinie Mazowieckiej stwierdzono w roku 2018 w Dolinie Bzury (gm. Piątek) w obszarze Natura 2000 Pradolina Warszawsko-Berlińska (PLB100001). W pierwszej połowie maja, na fragmencie wilgotnych łąk, nie użytkowanych od kilku lat i luźno porośniętych krzewami (wierzby) kilkakrotnie obserwowano wieczorami pojedynczego osobnika, prawdopodobnie samca. Od trzeciej dekady maja zaczęto późnymi wieczorami widywać już dwie uszatki błotne (samca i samicę). Samica często przesiadywała na suchym krzewie wśród łąk, samca najczęściej obserwowano w czasie polowania. Zachowanie sów - zapadanie z pokarmem, przeganianie błotniaków stawowych *Circus aeruginosus* i innych potencjalnych drapieżników – sugerowało, że ptaki karmią pisklęta. 10 VI po zmroku, wykorzystując noktowizor, zlokalizowano miejsce zapadania dorosłego ptaka z pokarmem i po udaniu się tam stwierdzono obecność 4 podlotów, które jednak natychmiast rozpierzchły się w pobliską roślinność nie dając możliwości wykonania dokumentacji fotograficznej (Akceptacja KF PTZool.). Uszatki błotne widywano na tym stanowisku jeszcze co najmniej kilkanaście dni, po czym zaprzestano prowadzenia obserwacji. Warto dodać, że w tym samym sezonie, tuż za granicami Niziny Mazowieckiej, na oddalonym o 30 km na zachód stanowisku w Dolinie Neru stwierdzono kolejną, prawdopodobnie lęgową parę tego gatunku sowy (Akceptacja KF PTZool.).

W roku 2019 ponownie stwierdzono gniazdowanie uszatki błotnej na Nizinie Mazowieckiej. Para lęgowa została wykryta w obszarze Natura 2000 Doliny Przysowy i Słudwi (PLB100003). Pierwszy osobnik został zaobserwowany na przełomie kwietnia/maja, a po około tygodniu stwierdzono także obecność drugiego osobnika. Ptaki wykazywały zachowania mogące świadczyć o przystąpieniu do lęgu na tym terenie (loty tokowe, karmienie się osobników dorosłych, agresywne zachowanie wobec innych gatunków). Pod koniec maja stwierdzono karmienie cn. 2 nielotnych piskląt. W pierwszej dekadzie czerwca obserwowano w pełni lotnego młodego osobnika w towarzystwie pary dorosłych ptaków. Równocześnie zaobserwowano wielokrotne kopulacje osobników dorosłych i ponowne zachowania godowe. Uszatki błotne wykazywały agresywne zachowania wobec myszołowów *Buteo buteo*, błotniaków stawowych, błotniaków łąkowych *Circus pygargus* i wron siwych *Corvus cornix*. W połowie czerwca znaleziono gniazdo z 6 jajami, które było wysiadywane przez jednego z ptaków. Zniesienie znajdowało się w zakłębieniu terenu bez wyściółki gniazdowej pod okapem z roślinności trawiastej i jednorocznej. Ptaki przystąpiły do drugiego lęgu na tym samym fragmencie łąki na którym odbyły pierwszy lęg. Teren ten należał do kategorii łąk wilgotnych jednak ze względu na występujące w roku 2019 wiosenne niedobory wody, łąka była całko-

wicie przesuszona. Dominowała roślinność turzycowa i trawiasta. Użytek zielony, na którym wykryto gniazdowanie nie był wykorzystywany w roku 2019 rolniczo, zatem ptaki mogły bezpiecznie wyprowadzić oba lęgi bez obawy o możliwość ich zniszczenia w wyniku prac agrotechnicznych. Na przełomie czerwca/lipca w gnieździe wykryto 6 piskląt, które zostały zaobrączkowane (fot.). Para ptaków karmiła młode jeszcze przez cn. miesiąc. W połowie sierpnia ptaki opuściły stanowisko lęgowe i więcej nie były obserwowane. Uszatki błotne na tym stanowisku były łatwiejsze do wykrycia niż para z Doliny Bzury, ponieważ częściej były aktywne przy świetle dziennym. Od końca maja ptaki znad Bzury widoczne były w terenie w zasadzie dopiero po zachodzie słońca, podczas gdy ptaki z doliny Przysowy i Słudwi polowały także przed zachodem słońca, a ponadto były dość aktywne również bardzo wczesnym rankiem.

Fot. Uszatka błotna *Asio flammeus*, 30 VI 2019 Dolina Przysowy i Słudwi (fot. Ł. Matyjasiak)

Photo. Short-eared Owl *Asio flammeus*, 30 June 2019, Przysowa and Słudwia valleys (Photo Ł. Matyjasiak)

Uszatka błotna jest gatunkiem politypowym, w ramach którego wyodrębniono kilkanaście podgatunków (del Hoyo i Collar 2014). Gatunek ten ma szeroki zasięg występowania i gniazduje w północnej i środkowej Holarktyce (Ameryka

Północna, Europa i Azja). Rozproszone populacje występują także w Ameryce Środkowej i Południowej oraz na wyspach pacyficznych i atlantyckich. Północne populacje holarktyczne wykazują zachowania wędrówkowe z zimowiskami na południe od zwartych zasięgów gniazdowania (Stawarczyk *et al.* 2017).

Według IUCN światowa populacja uszatki błotnej ma status LC, czyli słabo zagrożonego (najniższy stopień zagrożenia wyginięciem) (BirdLife International 2004). W Polsce jest to gatunek regularnie spotykany w okresie przelotów (populacje północne) oraz nielicznie w trakcie zimowania. Obecnie jest gatunkiem skrajnie nielicznym gniazdującym z populacją ocenianą na 0–40 par, co-roczenie silnie fluktuującą oraz z ogólną tendencją spadkową (Stawarczyk *et al.* 2017). Kluczowe tereny lęgowe w Polsce ograniczają się do dolin rzecznych tj. Kotlina Biebrzańska, dolina Narwi (Sikora *et al.* 2007). Historycznie był to gatunek szerzej rozpowszechniony ze stałymi stanowiskami lęgowymi w północnej i wschodniej Polsce oraz pojedynczymi stwierdzeniami lęgów w pozostałej części kraju (Stawarczyk *et al.* 2017).

W XXI wieku na Nizinie Mazowieckiej nie stwierdzono lęgów uszatki błotnej, natomiast historycznie była lęgowa w pradolinie Bzury (do 6 par), w okolicach Siedlec (2 pary) oraz w ujściu Bystrzycy do Tyśmienicy (1 para) i w dolinie Krzny (Chmielewski *et al.* 2005, A. Dombrowski, J. Walencik, A. Stańczuk, S. Śledź – mat. niepubl.). Natomiast stwierdzenie prawdopodobnie lęgowych ptaków dotyczą Bagna Całowanie (W. Sobociński) i Kampinoskiego Parku Narodowego (Cygan *et al.* 1993). Opisane w niniejszej notatce przypadki lęgów uszatki błotnej są pierwszymi od ok. 40 lat na Nizinie Mazowieckiej.

Wyprowadzenie przez parę uszatek błotnych dwóch lęgów w jednym sezonie jest dosyć rzadką sytuacją, która zdarzała się jednak w dokładniej przebadanych populacjach (Toms 2014). Przypadki odnotowane w 2019 r. w dolinie Przysowy i Słudwi należy powiązać z dużą liczebnością gryzoni jaką stwierdzono tam w tym sezonie. Pośrednim potwierdzeniem obecności bogatej bazy pokarmowej są wysokie wartości parametrów rozrodu uzyskane przez inne, bytujące w pobliżu i monitorowane populacje miofagów, w tym populacje błotniaków łąkowych z ościennych terenów (P. Dębowski – inf. ustne).

Podziękowania kierujemy do pozostałych osób pomagających w wykryciu, ochronie i obrączkowaniu uszatek błotnych: Anny Budyty, Agnieszki Cejnóg, Kamila Ślusarskiego, Dawida Kozłowskiego, Piotra Grędzińskiego, Huberta Mateuszczyka, Marka Długosiewcza, Michała Piaseckiego

Literatura

- BirdLife International. 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge, UK.
- Chmielewski S., Tabor J., Kowalski M. 2005 Awifauna doliny Bzury. Roczn. Tow. Ochr. Przyr. „Salamandra”, 9: 15–48.

- Cygan J. P., Kowalski M., Olech B., Sierakowski K., Wasilewski A. 2003. Awifauna lęgowa. W: Andrzejewski R. (red.). Przyroda Kampinoskiego Parku Narodowego, tom 1: 621-636.
- del Hoyo J., Collar N. 2014. Illustrated checklist of the Birds of the World, vol. 1 Non-Passerines. HBW and BirdLife International.
- http://komisjafaunistyczna.pl/?post_type=orzeczenie&m=201810&arch=false, dostęp 13.09.2019.
- Sikora A., Rohde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.). 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985-2004. Bogucki Wyd. Nauk, Poznań.
- Stawarczyk T., Cofta T., Kajzer Z., Lontkowski J., Sikora A. 2017. Rzadkie ptaki Polski. Studio B&W Wojciech Janecki, Sosnowiec.
- Toms M. 2014. Owls. A Natural History of the British and Irish Species. HarperCollins Publishers. London.

Adres autorów:

Łukasz Matyjasiak, ul. Willowa 17, 05-520 Konstancin-Jeziorna, e-mail: lukaszm@legionista.com

Tomasz Przybyliński, Muzeum Miasta Pabianic, e-mail: tomek_przybylinski@onet.pl

Grzegorz Sawicki, e-mail: grzegorz.saw@post.pl

Sławomir Wasiak, e-mail: biuro@grafko.pl

**THE SHORT-EARED OWL *ASIO FLAMMEUS* BREEDING AGAIN
IN THE MAZOVIAN LOWLAND**

Summary

In 2018-2019 three records of the Short-eared Owl *Asio flammeus* breeding in the Mazovian Lowland were documented – one in the Bzura valley and two in the Przysowa and Słudwia valleys. These records of breeding long-eared owls in the Mazovian Lowland are the first since at least 40 years.

Key words: Short-eared Owl, *Asio flammeus*, breeding, Bzura valley, Przysowa and Słudwia valleys.

Received – September 2019, accepted – October 2019